

momo kapor

hej, nisam
ti to pričala

copyright © 1975, Momo Kapor
copyright © ovog izdanja 2019, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	11
GLAVA I	15
<i>Kako Ana zamišlja 31. februar – Međunarodni dan gluvarenja, i kako usput razmišlja o jednim tajanstvenim vratima kroz koja čitaoci ufuravaju u ovu knjigu, dok se svuda naokolo širi miris prži kad se kafa.</i>	
GLAVA II	24
<i>Kako se pisac ove hronike lagano otvara prema čitaocu, dok se Ana na izvesno vreme zatvara zbog inventara. Ovo poglavlje sadrži još i veoma važno otkriće da stari Rimljani jeđahu ležeći.</i>	
GLAVA III	38
<i>Kako je Ana, izvodeći literarnu kristijaniju kroz jaguar i februar, opisala svoju generaciju „daj malo!“ i</i>	

*kako je sveti Sule Blagoserivi uputio poruku razma-
ženoj dečurliji.*

GLAVA IV 58

*Kako Ana doživljava Limburg – Međunarodni mesec
šišanja majmuna, i kako se njena mama takmiči za
„idealnu kevu Jevrosimu“.*

GLAVA V 85

*Kako je mala Ana postala književnica u dvorištu levo,
i kako je okačila firmu na kojoj je pisao: „Garanto-
vano produžujem i skraćujem priče, pišem memoare
po narudžbi, uspomene po sećanju, pesme za prigod-
ne datume – pismeni zadaci, molbe, žalbe, pritužbe,
pohvale, predlozi sa akuzativom, pisma uredništvu i
ostalo, jeftino, brzo i tačno! Molimo cenjene mušterije
da unapred pripreme sitan novac!“*

GLAVA VI 94

*Kako je Ana, proslavljajući Prvi april – Međunarod-
ni dan povratka umilnih lasti, doživela Beograđane
u ogromnim količinama, zajedno sa svim njihovim
fazonima.*

GLAVA VII 109

*Kako je Ana, bežeći od džep-set društva, postala pr-
vakinja sveta u pripitomljavanju, pošto je prethodno
pripitomila starog gospodina Anastasijevića i jednu
sirotu ekskurziju iz provincije koja je putovala prema
Zidanom Mostu.*

GLAVA VIII

127

Kako se Ana zeznula opisujući svoju najbolju drugaricu, šta je poručila dragim gaborima i nakazicama, i kako je na kraju uzviknula: „Mamika, vata me panika!“

GLAVA IX

147

Kako je maloj Ani dosadilo da bude apsolutno najfinija osoba u varoši, i kako se ukopao jedan Burza – tip od koga otpadaju ušu.

GLAVA X

166

Kako je Ana otkrila Neletu da je laka za održavanje, i kako je u svojoj kanti za đubre pronašla sasvim slučajno letnji izveštaj kosmičkog špijuna xyz-345 sa planete Sartorijus o ponašanju Zemljaka, čudnih bića na obalama lokve koju nazivaju Jadranskom.

GLAVA XI

179

Kako Ana nana i kako sanja o jednom starom muškom biciklu, da bi nešto kasnije prešla na izdavanje skraćenog usmenog udžbenika za novinarstvo pod zanimljivim naslovom: „Novinarstvo na brzaka“ ili „Kako postati maksimalno uticajan bez muke u sto lekcija?“

GLAVA XII

196

Kako je Ana nekad imala divan komšiluk, kako je izvisila na koncertu Okete Pitersona, i kako je, mada

nije postala ništa u životu, vratila dug otadžbini napisavši Odu rodnoj grudi.

GLAVA XIII

220

Kako je gosn Sulence ispitivao koji su najčešći odgovori na pitanje „Zdravo, kako si?“ i kako je jedan nezgodan trenutak u ovom baksuznom poglavlju trajao celog života Kepe Ždrnje. Pošto su joj dojadili „molim-mogu-li-ja?“ tipovi, mala Ana odlazi u poslastičarnicu, gde je čeka jedna šolja posle boja i jedna čaša posle Taša.

GLAVA XIV

239

Kako je Ana čuvala bebirone slavnih roditelja, i kako im je pričala pred spavanje bajke o poludelim usisivačima, o Stani i Suzani, i o čarobnom sviraču na fruli. Šta je Sveti Sule Blagoserivi kazao Ani o stripovima i braniteljima dece od te vrste trovanja.

GLAVA XV

262

Kako je Ana prodavala svilu na sajmu mode, i kako je u motelu Brakolomac prošao čika Ljuba sa Uba, ljubitelj seksa i sode bikarbone.

GLAVA XVI

272

Kako se Ana isposvađala na mrtvo ime sa drugim overačem zapisnika sa simpozijuma o sisanju vesla, kako se svađa njezina bakuta na otvorenoj sceni, i kako je upoznala jednog finog tipa na svom putu

prema moru, gde je posle otkrila Ničiju zemlju. U ovom poglavlju naše hronike Ana utvrđuje da lepota nije prelazna, a njena bakuta drži jedan dug, ali zato dosadan monolog.

GLAVA XVII

296

Kako prepoznati dobro staro vreme koje počinje već sutra ujutru oko pola osam? Drage moje Ane, Vane, Ivane, Vanje, Vere, Seke, Goce, Ljilje, Vesne, Roze, Zoze, Zoce, Zuske, Sanje, Tanje, Romane, Mire, Mare, Dare, Lare, Kate, Fate, Mime, Bibe, Bebe, Bebane, Cice, Cece, Cecane, Cace, Lace, Jelene, Nene, Tine, Line, Dine, Lele, Lane, Lene, Eve, Ele, Eme, Nade, Mace, ako vam čangrizavi kritičari prebace da čitate knjigu koja nema ništa sadržajno, upozorite ih da se još pre prvog poglavqa, na početku naše hronike, nalazi detaljan sadržaj.

O AUTORU

307

PREDGOVOR

Hej, nisam vam ovo ispričala!

Ova knjiga je nastala za kuhinjskim stolom našeg doma u Kondinoj ulici. Pošto bi napisao nekoliko strana, tata ih je čitao naglas pa smo tako nas tri bile njegova prva publika.

Kada danas mislim o tim danima, znam da su za nas upravo to bila ona dobra, stara vremena o kojima piše.

I tako, svako sem mene ima svoja dobra stara vremena. Šta da se radi? Imaću i ja svoje dobro staro vreme, jer treba da se zna: svako vreme biće jednoga dana dobro staro! Na kraju, i ova skromna hronika pisana isključivo za vašu zabavu biće jednog dana, ako ne i ranije, dobro staro vreme.

Svi oni koji su voleli Beleške jedne Ane radovaće se i ovom nastavku, koji kroz novih sedamnaest poglavlja govori o tinejdžerki Ani.

Ana ne priznaje autoritete i ne živi po pravilima, ona ne prati modu već je stvara, podsmeva se lažnim vrednostima i na duhovit način kritikuje tadašnji sistem. Ona je nežna, nostalgična, radoznala, ponekad naivna, ali u isto vreme i suštinski mudra jer nas podseća da je važno iskoristiti svaki, neponovljivi dan.

Mada je prošlo više od četrdeset godina od prvog izdanja ove knjige, glavna junakinja umnogome liči i na današnje Beograđanke. Ipak, jedno je sigurno. Ana najviše liči na svog autora.

Iako to nikada nije priznao, Momo Kapor je mirno mogao da kaže – *Ana, to sam ja!*

Ana Kapor
Rim, marta 2019.

GLAVA I

Kako Ana zamišlja 31. februar – Međunarodni dan gluvarenja, i kako usput razmišlja o jednim tajanstvenim vratima kroz koja čitaoci ufuravaju u ovu knjigu, dok se svuda naokolo širi miris prži kad se kafa.

...i, što je najgore, ne znam uopšte da li je ovo što vam trabunjam roman, esejčina, feljtoniška, putopisnjak, da li je to neka plesniva priča ili su to memoari: jedno je sigurno; da je drama – jeste drama, i to moja lična! Ne znam, bre, da me ubijete, kome književnom rodu pripadam, a mlađi geniji mnogo ljube da svaka prostoproširena rečenica bude smeštena u svoju fioku (naročito to obožava jedan Tika Fioka!), a da svaki opis prirode ima svoju etiketu poradi, kako kažu, „stilske čistoće“! Opa, tu me dobi! I sad, šta da radim kad mi istovremeno pada toliko toga na pamet, pa ne mogu da se skoncentrišem i istrkeljišem vam, na primer, neki roman, ili onako, jednu jaču stvar, oću da kažem, zbog koje ćete na naočari morati da ugradite i par brisača jer od silnih suza nećete videti redove.

Što se mene lično tiče, meni je *svejedno mi je*: ako očete roman, a vi kucajte sve bez prekida, a ako opet želite zbirku priča, a vi otprilike odbrojte po deset stranica po sistemu „eci-peci-pec-ti-si-mali-zec-ja-sam-mala prepelica-eci-peci-pec!“, pa opalite po koji jak naslov i eto vam zbirke priča. U slučaju da očete dramu, stavljajte pri vrhu svake stranice neke nebulozne brojeve, po mogućnosti rimske, i pišite, na primer, ovakve reči:

SCENA III. POJAVA XIX. SOBA.
(ANA I PREĐAŠNJI – ULAZI SULE)

Pa sad, ko šta voli nek izvoli! Ali, ma šta da izaberete od ovih stvari, pardon, rodova (a čega nema u izlogu ima u radnji), ništa vas neće izvaditi od pljuvanja onih mladih genijalaca, što sede, onako bradati i kosmati, po mestima u modi, gde se uglavnom ćuti i prezire.

Mi mladi!

Ima tako nekih otrcanih fazona od kojih me načisto spopadne muka, i da mi se kojim slučajem još jede i kiselost, na časnu reč, pomislila bih da... E, zini da ti kažem! Na primer, izraz: *mi mladi!*

Nastupilo neko vreme u kome je strašno moderno biti mlad, jer čim si mlad, odma se svi brinu oko tebe i sve ti, bre, nešto kao organizuju, sve te kao milke po glavi i odvaljuju ti tapšanjem rame, a kad sovišeš, samo što te ne obilaze noću da ti isprave uvce, da slučajno ujutru ne bi ostala klempava. Bogami! Čisti Diznilend!

Hoću da kažem, *mi mladi* je postalo unosno zanimanje od koga može sasvim lepo da se živi. U *nas mlade* ubacila se tako bulumenta tipova koji su već odavno razmenili četvrtu banku: nabacili špricerske stomačiće i već bosu po

glavi da crkneš od smeja, a još ih zovu mladima! Nigde, bre, mladost ne traje duže nego kod nas!

Uzmimo, na primer, slučaj gore pomenutog Tike Fioke, koji ima tridesetpetaka, a stalno živi u stilu *mi mladi* kao u nekom produženom boravku, šta li? E sad, pazite u čemu je fazon: taj Tika Fioka je još do pre pet godina nosio odelca i kravate na lastiš i sve ostalo što uz to fura, a sad je skembo negde to svoje perje – model „cugeher“, dok traje moda *mi mladi*, pa fura u farmeriškama, a nabacio je i kao neki poluvojnički bluzon, kao fol i on ležeran, nije mu ni do čega, a kad mu keva donese mleko u krevet, on je vrati u kujnu i kaže da u znak protesta protiv društva pije mleko isključivo iz prljave čaše! E, pa taj Tika Fioka napisao jedno dve i po pesme u životu; jedna se zove *Mi mladi* i protestna je, a druga je *Ostajte ovdje od gosn Alekse Šantića*. Pesme je objavio u više značajnih glasila, između ostalog u listu *Zdrav podmladak*, *Naša žena*, *Pesnički poletarac* i *Pčelica*. Eto gde! Tika Fioka, inače, pripada onoj vrsti mojih savremenika kojima stalno neko „podmeće nogu“. Kad ga pitaš: ko ti bre, Tiko, podmeće nogu? – on odgovara da mu je podmeću *oni*, i da od *njih* ne može da dođe do izražaja. Dok ga čovek sluša, pomislio bi načisto da čitava varoš ništa drugo ne radi sem što razmišlja kako da podmetne nogu Tiki Fioki.

Uh, što volim miris prži kad se kafa!

Živeći fakultativno već osamnaest godina u Beogradu, izučila sam savršeno tip Tike Fioke, koga ću jednog dana, ako ne i ranije, nabosti na špenadlu i ispresovati u herbarijumu, jer je tipičan za svoju familiju. Hoću da kažem, evo o čemu se tu radi: najveći deo naših genijalaca smatra Jugoslaviju rođenom kevom koja je obećala da će kupiti

paket žvakerona i biciklo, a nije ispunila obećanje. Svi su zato blago uvređeni, svi su kao prevareni, svi su manji nego što bi trebalo da budu. Ako vi, recimo, napišete roman od dve iljade strana, svi će vas gledati podozrivo jer najveći deo naroda kod nas smatra da ste čistim vezama uspeali da maznete roman, koji u stvari pripada njima! Jedanput sam tako angažovala svoj privatni Institut za izučavanje javnog mnjenja, gosn Suleta, koji je na ćošku kod *Tri grozda* zastavljao prolaznike i nudio im da budu glavni urednici Ivi Andriću i Miroslavu Krleži. Od sto pitanih, devedeset osam zarez pet (99-ti nije imao nogu pa ga ne računam čitavog), pristali su iz cuga i samo su pitali kolika će da bude plata. Pažljivom posmatraču nije moglo da izmakne njihovo uvređeno: „Mogli ste i ranije da se setite!“ Kao, da smo se ranije setili, ne bi gosn Crnjanski potrošio onolike silne zapete bez stvarne potrebe, sprečili bismo rasipanje zajedničke interpunkcije, trošenje tačaka i dvotačaka u trenutku kada se čine ogromni napori, u tom smislu.

Uh, što volim miris prži kad se kafa!

Ostali, koje gosn Sule nije pitao da budu urednici, glavarili su *Pod Lipom* i pred *Grmečom* čekajući da ufuraju direktno u istoriju iz cuga, pre nego što se istroše preteranim radom. Kod nas tako nije nikakvo čudo što je prva knjiga, nekom tek opismenjenom piscu, „antologija“ tuđih pesama! Šta ima, bre, da piše sam kad je već sve napisano? Tip je prevazišo! Važno je, baćo, nabaciti filosofski izraz na facu i zamišljeno ćutati, a povremeno ufurati na televiziju i kazati „mi mladi!“ Koji, bre, mladi, keve ti? Više volim, bre, da se družim sa deda Drljom sa Ade, svejedno što ima sve godine koje živ čovek može da pomažnjava! Koga, bre, interesuje što ste mladi, i kakva je to, bre, prednost, sem za

ulaženje na prednja vrata u trolejbus sa kevom?

Uzmimo, na primer, tog iščarapisanog Tiku Fioku! (Mislim, uzmimo ga, ali ne zauvek!)

Na časnu reč, čist literarni genije bez ostatka! Figura jedna, što kaže moj frend Sule. Čovek u najboljim godinama, tako reći. Retko stabilan tip: s jednom nogom u grobu, a s drugom na kori od banane! Inteligencija jedna: vata Radio-Beograd direktno na uši. Keve mi! Propitajte ga samo, na primer, poslednji izveštaj o vodostanju ili nešto slično! Kad ga vidite na ulici sa onim crnim koferčedom punim artije, sa naočarima, bradom, lulom i naliv-perima u džepu od vindjakne kako tegli pisaću mašinu na kojoj piše PRESS (on uvek pretera sa slovima), čovek se načisto ukenja od straha.

Sretne me tako pre neki dan i kaže onako s visine, kaže onako nekako kao da sam infuzorija ili bičar:

„Pa, šta radiš?“

„Ništa...“, kažem ja njemu. „Gluvarim. Onako iz čistog zezanja!“

„To znam“, kaže Tika Fioka, „mislim, radiš li nešto ozbiljnije?“

„Koje ozbiljnije?“

„Hoću da kažem, trajnije! Treba nešto trajnije mislim...“

„Koje trajnije?“, počnem da vrištim nasred ulice. „Koje trajnije, konju jedan? Pa piramide nisu trajne, budalo, a ne nečije knjižurine! Šta trajnije? Kome trajnije, kretenu? Pa zar ne znaš da je čak i Mona Liza ispucala po licu, a neki manijak rascopao Mikelandelovoj *Pieti* glavu? Eto ti trajnije! Pune su mi uši tog trajnijeg u životu! Evo, ovde mi se popelo to tvoje trajnije! Trajnijo jedna!“

Tu Tika Fioka zauvek zбрише iz mog života (da li je to zaista moguće?), a ja krenem da bazam naokolo, razmišljajući kako je božanstveno biti privremen! Mislim, lepše se nekako diše nego kad na silu očeš da budeš trajniji! Mislim, čovek je manje umišljen u ono što radi, jer svi su postali tako nekako ambiciozni da me načisto spopada muka čak i od *trajne* ondulacije!

Hoću da kažem, zar ima ičeg lepšeg od bazanja, gluvarenja i prodavanja zjala dok je čovek, to jest devojka, u mojim godinama, hoću da kažem dok još nisi razmenio treću banku? Znae šta? Kad bih samo maznula neki slobodan datum u kalendaru, makar neko sasvim skromno mestašce u prestupnoj, ako već ne može u redovnoj godini, mislim neki sasvim beznačajan terminčić ili nešto slično, istog časa bih ga prefarbala u crveno i proglasila praznikom! Bogami! Ali šta? Sve je već popunjeno. Sveci blago dele, mislim, sa naprednim datumima. Hoću da kažem, kada bi kalendar bio makar trolejbus, pa da neko ko je već dugo zauzimao datum siđe na stanici i oslobodi mesto, istog časa bih od tog datuma napravila praznik, keve mi! Ne znam samo kome da se obratim! Ne znam gde da pitam. Ako nađete nešto povoljno, telefonirajte mi, kupujem polovan datum, pa šta košta da košta, i ispisujem ispod svog prozora koji gleda na ulicu ogromnim slovima:

ŽIVEO 31. FEBRUAR
MEĐUNARODNI DAN GLUVARENJA!

Šta? Ne možete da stignete? Pa što ne pišete brže, čoveče? Koji vam je to pa fazon? Treba valjda da mislim sporo samo zbog vas! Taj film ćete gledati, znate li kada? I još nešto: kad već cepam grlo zbog vas, oću da to bude zaista

jedna debela, fina knjiga, i još da bude uvezana u originalnu kožu njenih budućih kritičara. Toliko da znate! Jer, ko drugome knjigu piše, sam u nju upada!

E, sad, postavlja se jedno drugo pitanje: kako pronaći ufur u tu knjigu? Mislim, kako da ljudi u nju ufuraju a da je ne bace odma posle prve dve strane? Oću da kažem: trebalo bi nešto kao vrata, ne znam kako da vam to objasnim... Tu filozofiju vrata! Oću da kažem, ne znam kako da pređem na to! Suletu je, naravno, lako da prelazi sa belog na ružicu; kao intermeco on mazne mali gulaš i preseče sve kupus-salatom, ali kako se to radi u literaturi, to mi je i do danas ostala savršena tajna.

Jer, mi smo fenomenalna zemlja, na časnu reč, što se tiče vrata. Mislim, u stanju smo da podignemo kule vavilonske, najmodernije i najveće kuće i sve što uz to fura, u stanju smo da napravimo i sva potrebna vrata na stadionima, u pozorištima i u bioskopima i svugde, ali što je najmaksimalnije – čim sagradimo kao neku zgradu, a mi odma pozatvaramo sva vrata sem jednih jedinih. Oću da kažem, još na svečanom otvaranju nastane neopisiv krkljanac, jer je neko (uvek taj *neko!*) zamandalio sva vrata osim jednih jedinih, i to ne da ih je zabravio i zakatančio, nego zakucao preko njih daske, balvane, železničke šine, navalio na njih šifonjere i, što je najsmješnije, niko zapravo i ne zna ko je to učinio! Kad upitate tako nekog glavnog, on odma pošalje nekog drugog da naredi nekom trećem da pošalje nekog četvrtog po onog, kako-se-ono-zvaše-Mileta-domara, kod koga su ključevi od svih vrata, a tog Milenceta, naravno, nikad nema! (Ispitivala sam to godinama.) Mile je uvek na nekom bolovanju, ili je premešten, ili na službenom putu, ili je, jednostavno, brate, umro, pa tako ona ostala vrata ostanu zaključana do kraja sveta.

Odete tako, na primer, u neki bioskop, nije važno koji i nije važno šta u njemu igra. Gledaćete tu filmčugu, rastolezati žvakerino i držati se kao za ruke, a kad se filmčuga završi, lepo ćete ustati i krenuti prema najbližim vratima. E, jeste! Tu vas čekaju! Vrata, naravno, zaključana! Zašto? Niko nema pojma. I tako mali milion ljudi mili prema nekim pomoćnim vratancima za špajz, nogu pred nogu, sistem buba-Švaba: jednom kreni, drugom jok, to se zove lambetvok, pokraj onolikih živih vrata. Ja u stvari mislim da se to neko strašno zeza sa nama. Bogami! Ja u stvari mislim da sve to radi neka strašno tajna organizacija P.Š.Đ.N.O.K.V. (U slobodnom prevodu: Puna Škola Đaka Ni Od Kuda Vrata!), koja narodu ne dozvoljava da lepo izađe kao čovek i ko što bog zapoveda. Jer, šta bi se desilo kada bi ljudi normalno izlazili na prva vrata bez čekanja: kako bi se onda znalo ko je najglavniji u jednom bioskopu, na primer, mislim, ne bi ga niko ni šljivio! Ovako lepo pozatvaraš sva vrata, pa svi moraju gili-gili tamo kud si im ti odredio da izgiljaju, i to onim tempom, mislim, koji se tebi dopada. U srcu sam te zaključao, ne možeš izaći, ključ sam izgubio, ne mogu ga naći! Tako svako od nas najmanje pola života ostavi džonjajući u nekim redovima, približavajući se nekim idiotskim vratancima, piljeći stalno drugima u potiljak. Ispričam to o vratima Suletu, mislim, razumeće čovek, a on meni: „Ih, bre, Anči, ti bi, bre, stalno glavom kroz zid!“ Ne, kazala sam Suletu, ja bih samo malo kroz glavna vrata! I još sam mu kazala:

„Uh, što volim miris prži kad se kafa!“ – samo on uopšte nije ništa shvatio, a ni ja, uostalom, jer tu i nema šta da se shvati, sem da se tako s vremena na vreme zalapi neka potpuno idiotska rečenica za prednjenepčani

kratkouzlazni sistem, pa ne mogu da je eskiviram po nedelju dana!

Uh, što volim miris prži kad se kafa!

I sad, vi najbolje znate da ne volim da govorim o sebi, ali uzmite, na primer, moj slučaj! Evo, na primer, ja...

GLAVA II

Kako se pisac ove hronike lagano otvara prema čitaocu, dok se Ana na izvesno vreme zatvara zbog inventara. Ovo poglavlje sadrži još i veoma važno otkriće da stari Rimljani jedahu ležeći.

...a onda, ufuram u rodnu samoposlugu da kupim žvakerone:

Zatvoreno zbog inventara!

Otfuram do kioska na čošku da kupim zapaljenje:

Zatvoreno zbog inventara!

Oću da se izvagam, jer ko na život svoj polaže taj se važe:

Zatvoreno zbog inventara!

Okreni, obrni 95 da vidim koje je sad vreme:

Zatvoreno zbog inventara!

Popisuju minute.

Isključim telefon, zaključam vrata i zatvorim se:

Zbog inventara!

Počnem najpre da popisujem stvari, svoje malo bogatstvo:

dakle, radio-aparat marke *Kosmaj III*! Matori ga kupio na tačkice R-2 1947. pa nam komšije dolazile subotom da slušaju *Veselo večé*. Jedno vreme na njemu je stajala (ko zna zbog čega?) gipsana bista onog kompozitora što je bio gluv, pa jedan naš kum klimajući glavom kazao: „E, moj Gete, kad si bio dete, dobra ti je bila ona ajne klajne naht muzik!“ Posle nam porastao standard, pa maman kupila domaći radio od stranih delova, a starog *Kosmaja II* preneli bakuti u livingkujnu da se muzički izobražava. Najviše je volela da sluša narodne pesme u obradi. Zanimljivo je da je bakuta neprestano plakala slušajući ih. Pitaćete se, sigurno, a zbog zašto? Zato jer je na starom *Kosmaju II* seckala luk za zapršku. Posle, kad sam bila isuviše velika da spavam sa matorim i maman u istoj sobi, kuhinju su prebacili u špajz, špajz u predsoblje, predsoblje u podrum, spavaću sobu u kuhinju, a trpezariju u spavaću sobu, pa su pregradili kupatilo u kome je sovisala bakuta i na taj način dobili gajbu za mene. Moje preseljenje iz spavaće sobe mojih roditelja najteže je palo matorom – više nije mogao da se vadi na svoju čuvenu rečenicu: „Nemoj, čuće mala, vidiš kako nemirno spava!“ Šta sam ono tela da kažem? Aha. Onda dobih i starog *Kosmaja II* za ličnu upotrebu. To je, inače, jedini radio na svetu koji, sem na struju, radi i na šamare! Kad neće da se upali, samo mu drmnem dve-tri šljage i odmah proradi. Šta je taj batina popio od četrdeset i sedme! Udarali ga nogom, donom, laktom, odvajali dlan preko skale, a jedne godine, kad smo izgubili utakmicu na penale od Engleza, bačen je kroz prozor u dvorište. Ali i pored toliko šljaga, stari *Kosmaj* se držao dobro: nikad ništa

nije priznao! Istina, jedno vreme bio je od silnog šljagiranja kao malčice pošandrco, pa sam mogla tačno na onom mestu gde piše HILVERSUM III da slušam kako neki dasa od jutra do uveče zapomaže: „Ima li koga kod Bajlonija? Broj četrdeset i devet na Bulbulder kod govornice, stranka čeka: šezdeset i dva – javi se...“ Kad prestade da se čuje radio-taksi, mogla sam jedno pola godine slušati milicijska patrolna kola: „Opet se potukli oni mamlazi na Čuburi, Mile, pošalji dvojka kola!“ Inače, to je sasvim solidan radio, na časnu reč! Istina, malčice se greje, pa mi iz tog razloga nisu ni kupili peć na naftu; kažu, šta će joj, ionako stalno sluša radio, nek se greje na njemu!

Ali uzmite, na primer, mene: kad se zablebećem o nečemu, potpuno zaboravim na ostale stvari, keve mi! Da me slučajno ne prekinete, mogla bih o starom *Kosmaju II*, istrkeljisati čitava sabrana *nedela*. A gde su druge stvari koje treba popisati? Gde je, na primer, moj ležaj?

Zanimljivo je napomenuti da sve predmete koji odsviraju svoje u kući ufuravaju meni u gajbu. Tako na primer, imam četiri lusteru koji ne rade, osam drški za metle, a na ormaru – jedno dvesta kofera i kompletnu bakutinu zimnicu. Što se tiče mog čuvenog ležaja, pod njega su nagurane cipeliške, zimska garderoba, dva mrtva fratra i stara kutija od escajga sa celokupnom dokumentacijom o našoj porodici. I baš onda kada mi dođe u goste neko izuzetno važan, i taman kada počnemo da se igramo COCA-COLE: to jest da se mazimo, a ja vičem „To je ono pravo!“ pa potpuno zaboravim na sebe, imam šta da vidim: po patosu baulja bakuta sa dvostrukim naočarima, poluzavučena ispod ležaja, i mrmlja: „Ma, gde li se samo zaturila ona potvrda?“ Koja potvrda, vrisnem! „Pa ona od novembarske struje“,

kaže začuđeno bakuta, kao da je stvar sama po sebi jasna. „Došli ponovo da naplate! Samo vi, deco, pričajte, ne smetate vi ništa meni!“

Na časnu reč, nema tog intelektualnog skupa u mojoj gajbi, nema tog maženja, ni tog koktela, na kome nećete zateći bakutu kako viri dopola ispod kreveta i nešto kopa, a izvlači se lica pokrivenog prašinom, baš kao što slikaju rudare kada viču „Srećno!“ Toliko sam se navikla na nju ispod kauča da je već tretiram kao deo nameštaja, keve mi!

Dobro, popisujem još i neke lutke preostale iz eksperimentalnog detinjstva. Zašto eksperimentalnog, pitate se? Pa zbog toga što sam sve donedavno izigravala pokusnog kunića ili zamorče za sve ideje koje bi pale na pamet odraslim.

Jedne godine u šestom, tako, profesor filosofije nam je kazao da je sanjarenje štetno, a maštanje konstruktivno! Kao, kad se sanjari, to je bolesno, to je nešto kao droga, a kad se konstruktivno mašta – to je napredno i ne znam kako korisno za čovečanstvo Tako me je jedno pola godine bacio u najcrniju depresiju, jer kad god bih pomislila na onog glumca što se zove Ormar Šerif, nikako nisam znala da li je to droga ili je konstruktivno? Posle pitam tog filozofa, kako to u stvari misli, a on mi kaže: „Pazi, draga Ana, kad sanjariš predaješ se jednom svetu koji uopšte ne postoji i situacijama u njemu, naravno, ti u stvari bežiš od realnosti. A kada konstruktivno maštaš, ti možda baš smišljaš konstrukciju neke, šta ti ja znam, dizalice ili mosta. Shvataš li sad o čemu je reč?“ U redu, vratim se kući i počnem da konstruktivno maštam i šta – stalno mislim na Ormara Šerifa, i dalje mislim na njega, mislim, ali sad je Ormar Šerif na vrhu jedne, šta ti ja znam, kao dizalice!

Onda su jedne godine odlučili da izvedu pedagoški eksperiment: kao, sakupiće sve najgore đake iz svih trećih razreda u jedan razred, pa će kao oni jedni sa drugima početi da bivaju bolji, pošto više ne mogu da budu gori. Kao, u njima će se probuditi svest i sve ostalo što uz to fura. Potrpaju nas tako sve u jednu učionicu, i šta? Profesori nisu smeli pola godine ni da zavire u naš razred, jer bi još na vratima popili kuglice od artije u oko. Onda odluče da treba napuštati klasičan metod nastave i izbegavati učionice koliko god je to moguće, nego decu voditi na same izvore života i tamo ih podučavati. Dobro! Gde ćemo, kud ćemo? U *Tri šešira* kao na čas književnosti, lekcija: srpski romantizam! Ma nije naš Srbin ni došao do Đure Jakšića, a muški deo odeljenja bio je već mrtav pijan, a kada pomenu Janka Veselinovića, iz zadnjih klupa, to jest stolova, već se čulo: „*U ranu zoru, zoru, zoru...*“ Ceo razred se nije vraćao tri dana kućama, sa motivacijom da je profa na kraju kazao „Ostajte ovdje!“

U Etnografskom muzeju gde su nas vodili na čas istorije, izgubismo jedared Kukija i Megi Banderu: gde su? Vataju se u krevetu Miloša Velikog.

Posle im nije bilo dosta dnevne nastave, nego uvedoše i noćnu. Kao, ići ćemo na Avalu da drug Šiba evocira uspomene uz logorsku vatru. Dobro, padne jedno zapaljenje, posedamo u krug i drug Šiba počne da evocira:

„Sa ove strane idemo mi...“, kaže, „a sa one idu *partizana...* pardon, četnici!“

Društvo posovisalo, a ja nabila dve šibice između očnih kapaka da ne zaknjavam, uz to: sprema od vatre toplo, ali odostrage da se skočanjiš od zime. I šta na kraju: zaboravili da ugase vatru, pa zapalili Avališku! Jedva posle ugasili požar!

Onda u mojoj ulici uvedoše Društvo prijatelja dece! To je bio unikum! Ispraznili jednu radnju i namestili dva kancelarijska stola, a na njima rešo za kafu. Za jednim stolom jedna usedelica, za drugim stolom – druga. „Prijateljica dece!“ Kao, ostali svet je neprijatelj deci, a one imaju zvanični sertifikat da su prijateljice! I jesu. Ali jedna drugoj! I šta su radile po ceo bogovetni dan – pile su kafe i iznalazile forme rada. Ona ružnija je još i štrikala, ali ne za decu, već za komšiju. Što je najsmješnije, ni jedna od tih veštica nije uspela da dobije ni pola deteta, da ne govorimo o mačkama ili makar psima! Objasnile su da im „deca smetaju u obavljanju društvenih aktivnosti“! Kažu, ceo svoj život su posvetile „traženju formi u radu sa decom“, „zacrtale put“, „prestrojile se u hodu“ i ti sistemi! A jedanput samo što ih šlog nije strefio kad sam slučajno razbila njihov usrani izlog, u kome, uzgred budi rečeno, već vekovima džonzaju prelazna zastavica i jedan pehar, do polovine pun crknutih muva. Zna li šta su uradile? Pozvale su miliciju da me uapsi. Društvo prijatelja dece! Sistem „Babaroga“!

Drugi put, opet, mi igrali na male goliće pa nam upala lopta u Društvo prijatelja dece. Najpre, niko od strave i užasa nije smeo ni da proviri unutra, a onda, kada sam se najzad osmelila, mislite da su mi vratile loptu? Ma, kakvi! Još mi izvukle uši, pa sam i dan-danas klempava na levo, samo to prikriavam kosingerom.

Onda, jedne godine, odlučiš da u školi dozvole pušenje đacima koji puše, i to gde – u specijalnoj sobi, pod stručnim nadzorom profe iz higijene. Bio je to najslobodniji naučno-pedagoški eksperiment o kome su čak pisale i novine, a naš higijeničar davao kao lud izjave jedno dve nedelje i posle magistrirao na tu temu. I, šta? Pola škole

nagrnuo u tu specijalnu sobu da vidi i to čudo, kad odjedanput – ne prija im duvan! Kako i da prija kad onaj higijeničar samo gleda i prebrojava ljudima dimove, a uz to je jako ličio na onu čuvenu reklamu: ovo je jedan isti čovek; pre i posle plastične operacije. E, pa on je, oću da kažem, ličio na onog čoveka, od *pre*. I šta? Narod se posle tri dana opet lepo vrati u WC gde je i do tada pušio na odmorima. Mnogo je prijatnije, oću da kažem, a ima šta i da se čita dok čovek puši, jer su po zidovima ispisani stihovi od kojih bi se komotno mogla sastaviti Antologija pornografske poezije! A u onoj specijalnoj gajbi za pušenje sad drže očigledna sredstva: gipsanog Voltera bez nosa, Milosku Veneru bez ruku, Vuka Karadžića kome je neko odbio brkove, i mapu Jugoslavije bez Dubrovačke rivijere – neko valjda isekao da vidi gde će na letovanje.

Ne, ne, zaista se osećam kao zamorče! Bogami.

Mislim, toliko su eksperimenata sa mnom izvodili, toliko su svašta probali na meni, da me uopšte ne bi čudilo (ne, stvarno ne bi!) kad bih jednoga dana saznala da me je rođena domovina uvaljala Ujedinjenim nacijama za neku sitnu lovu, pa me sada stalno prate mali beli eksperti, nuklearci-naočarci, i zapisuju sve moje reakcije na razna dešavanja. Hoću da kažem, ne bih se ništa zapanjila, ili nešto slično, kad bih ih otkrila ispod kreveta ili iza nekog grma na Kalemegdanu sa raznoraznim spravama za merenje izdržljivosti! Ili, druga stvar: kada bih u onoj finoj knjižari na Terazijama gde se prodaju najskuplje knjige u bojcama i na jezicima koje ne znam da čitam, zatekla u izlogu neku jako naučnu stvar, na primer, sa naslovom: *Koliko živa devojka može izdržati bez lovijanovića a da se i dalje cereka sa svim njupavcima u glavi? – Rezultati najnovijih ispitivanja grupe*

istraživača Ujedinjenih nacija na staroj Anči (Njujork 1973. King Features Syndicate, World rights reserved).

Ne, ne, kad vam kažem, svako zamorče bi već odavno krepalo da su mu uradili samo pola stvari kao meni, a ja se, kao što vidite, još nekako vučem i, hvala na pitanju, rukoljub gospođi mami i ti sistemi!

Pogledajmo samo, na primer, od kada ja džonjam po redovima! Neka, neka, pogledajmo, samo to! Da je na svetu postojalo kakvo takmičenje u dugom džonjanju po redovima, ja bih svakako već bila petostruki prvak džonjanja svih vremena, bez preterivanja.

Još kao sasvim mala devojčica, stajala sam onako upađena za izlazak, sa kikama, belim soknama i crnim lakovanim cipelicama po dva sata u redu za ljuljanje. Pa, za majmune u Zoološkom vrtu izmišljene su inteligentnije stvari, nego za nas male Beograđanke, na časnu reč! I gde ste to videli da deset majmuna čeka na red za ljuljanje dok se jedan od njih ljulja? Gde? Nigde! Ako ništa drugo, svaki majmun ima bar svoju sopstvenu ljuljašku, nego šta!

Kada se rasformirala Sveta Inkvizicija, moj rodni grad Beograd pokupovao je povoljno na licitaciji neke trule daske, sprave za mučenje, kaveze i lančuge, i preneo to nama deci, u vrtiće, da se provodimo. Kao: „ljupki dečiji svetić“! I to nam je bio najveći provod, to da nas izvode na ta užasna mesta gde je čak i pesak ograđen, da ne zbríše od dosade! Stajali smo satima utučeni, klinici i klinceze, čekajući na svoja tri bedna ljulja, sve u tišini, sve u redu. Stojimo tako i čekamo, ja i moj matori, fin neki čovek, sve pušta preko reda, samo ja džonjam li, džonjam, a na ljuljašku se naklati neko debelo već maturirano dete, pa ljulja li se, ljulja, baš ga briga! Na toj ljuljašci sam upoznala

svet, tu sam čeličila živce i spremala se za velike pobjede, praktično i ideološki.

Onda dođe najzad na mene red, sednem da opalim dva-tri ljulja koja mi pripadaju, a matori se samo znoji od muke i gleda onu decu s kevama naokolo; ama, još se i ne zaljuljam čestito a on mi izbezumljeno suflira: „Siđi Anči“, kaže, „vidiš koliko ih još čeka!“ – i ja, šta ću, opalim rula-nje đonovima po pisti, a tek se vinula u oblake. Oni ostali jedva čekaju, odma uvaljuju dupinger na ljuljašku, ne pate od finoće i delikatnosti!

Posle kaže moj matori: kaže, vodiće tebe tvoj tata na ljuljanje po noći kad nikog nema! I tako ja taman utonem u san salvador kad neko me drma. Šta je? Matori mi šisti da ćutim, da ne probudim maman i bakutu. Obučemo se nekako, na brzaka, a sva dugmad pogrešno zakopčana, pa napolje! A u gradu ni žive duše. Čisti mesečari.

Po parku se razmireli manijaci i egzibicionisti, ali u dečijem vrtiću – nigde nikoga. Tu ti nas dvoje sednemo na ljuljaške i opalimo provod sve u šesnaest! Samo škripe lančuge. Tri puta nas legitimisala milicija, a jedared nas vodili kući da maman potvrdi da sam mu stvarno ćerka, a ne švalerka, šta li?

„Gde ste ih pokupili?“, zabezegnula se te noći maman, a milicajac joj lepo objasni, kaže:

„U parku, drugarice!“

„Šta su radili?“

„Ljuljali se...“

Ali što jest, jest, to su mi bili najčarobniji trenuci u životu, to kad matori i ja uskladimo ljuljove, pa zajedno poletimo prema Pobjedniku od gosn Meštrovića, a grešna zemlja ostane negde daleko ispod nas.

☆

Ali, opet, to ljuljanje mi i nije nekako prijalo kao ono kada dođeš na red, a ostali ti broje koliko si se puta zaljuljala. Mislim, nedostajao mi je nekako onaj red iza mene pa da budem savršeno srećna; hoću da kažem, koji ti je to provod da se ljuljaš ako te niko ne mrzi zbog toga?

Dakle, po gajbi su mi se do kolena vukle prazne konzerviške od kickirickija, a još nisam popisala najvažnije stvari u svom privatnom inventaru. Šta sam radila? Tri dana sam po glavi prevrtala, okretala (njome) svoju najdražu rečenicu na svetu iz *Lingva latine*:

„*Stari Rimljani jeđahu ležeći.*“

Stara Anči jeđaše, također, ležeći.

Najpre sam popisala svoje najdraže izvaljotine. Obnovila sam svoju čuvenu kolekciju banalnosti nekim svežim, retkim eksponatima. Izvolite, dragi posetioци i posetilice, razgledajte sve pažljivo, samo ne dodirujte prstima izložene predmete! Ovo su neke od najblesavijih rečenica koje sam uspela da sakupim:

„Ja bih došla u tvoju sobu, ali ne mogu... Ja se ne plašim tebe, nego sebe!“

„Šta ćete posle misliti o meni?“

„Bože, uopšte ne znam šta se to noćas dešava sa mnom! Tako sam nekako luckasta!“

„To je zato što te isuviše želim!“

A sad pazite ovo:

„Doktore, ne dirajte me tu; pa nisam ni ja od kamena!“; reče jedna mlada dama, bolesna od gripe, svom lekaru koji je kuckao po leđima.

Počeh zatim da inventarišem svoje navike.

Naša jedina zajednička porodična navika je čitanje na izvesnom mestu. Sa izvesnog mesta čuje se u našoj kući

samo listanje teže literature. Mogu slobodno da kažem da je izvesno mesto u našoj kući zamena za reprezentativne biblioteke otmenih familija. Čovek, naime, nekako lakše proguta tu ozbiljnu literaturu ako je čita na izvesnom mestu. Druga stvar: na izvesnom mestu čita se u nastavcima, lagano, a ne kampanjski – cela knjiga za jedno veče! Naše izvesno mesto puno je tako romana koji su dobili najviša priznanja, i kad se kaže za mog matorog: „Tata čita“ – to doslovno znači da se trenutno nalazi na izvesnom mestu. Izvesno mesto, oču da kažem, jedino je mesto u našoj kući gde čoveka bar malo ostavljaju na miru. Ako se ikada proslavim ili nešto slično, u mojoj biografiji će sigurno morati da piše da sam se najviše načitala na izvesnom mestu.

Od ostalih navika ističem na prvom mestu običaj da sovišem odevena sa cipeliškama na nogama. Zašto? Neka-ko mi nije provod da se oblačim za knjavanje. Meni dopada da me san salvador izvata na brzaka, iza okuke, oču da kažem, a da u isto vreme mogu svakog časa istrčati iz rodne mi kuće napolje, ako se nešto slučajno u međuvremenu dogodi. Mislim, ako neko zvizne ili nešto slično.

Ne smem da zaobiđem ni grickanje noktiju, uvrtnje pramena kose, a ni noćna gluvarenja po kući, kada mi se odjedanput iz čista mira prijede, nije važno šta – šta bilo!

A sad, što se tiče noktijanovića: stalno mi se, bre, uvaljuju na čamac neke otmene mačke – nokti im, evo, ovaliki, na časnu reč, i odma, čim se uvale, istog časa kažu: „Bože, Ana što vam je ovde lepo! Je l' kuvate kafu“? A ja, kreten jedan kao što me je Bog dao, odma pristavljam kofijanović. I šta mislite da se posle dešava? Mislite li da tim otmnim ikebenama uopšte pada na pamet da, na primer, posle kuvanja operu šoljice ili džezvu? Mislite da će pomeriti

dupinger sa palube da ostružu zagoreli tiganj od kajgane koju su smazale dok si reko britva? Ma, ni govora! Stara Anči struže li, struže, a one samo mjauču: „Jao, izvini, duši, ali ja stvarno ne radim to ni kod kuće!“ I tako lepo ispada: one su dame, a ja im više dođem kao kućna pomoćnica; one su kao iznad zagorele tave, a ja baš ljubim tavingere; prosto ne mogu da izdržim da ne ostružem neki stari zagoreli tavinger kad naletim na njega, to je prosto jače od mene, šta li? One su to kao prevazišle, one su se samo pretplatile na ciklus „Sto zalazaka sunca na river Savi“, a ti Anči struži kajganu peskom dok se one lade noktijanovićima od pola metra! Što se tiče samih noktijanovića, pet puta sam ih puštala da mi izrastu, i pet puta su mi se odma lomili: ostao samo jedan noktijanović na kažiprstu, jedino se on primio jer sam ga đubrila (obožavam, to jest, da čačkam nosinger, šta mogu, sramota me, ali moram to da priznam!) A da znate, dala bih ne znam šta da i ja jedanput imam onako dugačke nokte! Bogami!

Hej, zar ne vidite? Šta? Kako šta? Zar ne vidite kako se lagano otvaram posle duže zatvorenosti zbog inventara?

Hej! Šta? Kako šta? A, šta da kažem kuda ste otišli, ako vas niko ne bude tražio?